

TA'LIM JARAYONIDA FAOL MULOQOT ORQALI YOSHLARDA NUTQ MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMLARI

Kamolova Farangiz Akbarovna

Osiyo Xalqaro Universiteti

1-kurs magistr, MM-10P-25 guruhi

Annotatsiya: *Mazkur tezisda ta'lim jarayonida faol muloqot asosida yoshlarda nutq madaniyatini shakllantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot jarayonida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish, kommunikativ kompetensiyasini oshirish, mustaqil fikrlash hamda muloqot madaniyatini shakllantirish mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, interfaol metodlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalarining nutq madaniyatiga ta'siri o'rganilgan.*

Kalit so'zlar: *nutq madaniyati, faol muloqot, ta'lim jarayoni, kommunikativ kompetensiya, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, nutqiy savodxonlik, zamonaviy ta'lim.*

Mazkur tezisda ta'lim jarayonida faol muloqot asosida yoshlarda nutq madaniyatini shakllantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot davomida og'zaki va yozma nutqni rivojlantirish, kommunikativ kompetensiyani oshirish, muloqot etiketi va nutqiy savodxonlikni shakllantirish mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlarning nutq madaniyatiga ta'siri o'rganilgan.

Abstract: *This thesis discusses the issues of developing speech culture among young people through active communication in the educational process. During the research, mechanisms for improving oral and written speech, enhancing communicative competence, and forming communication ethics and speech literacy are analyzed. In addition, the impact of modern pedagogical technologies and innovative methods on speech culture is examined.*

Keywords: *speech culture, communication, educational process, communicative competence, interactive methods, pedagogical technologies.*

KIRISH

Bugungi kunda globallashuv jarayonlari jadallashib borayotgan bir davrda yoshlarning nutqiy savodxonligi va muloqot madaniyati jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Har qanday mutaxassisning muvaffaqiyati uning fikrini aniq, ravon va mantiqiy ifodalay olish qobiliyatiga bog'liq.

Zamonaviy jamiyatda shaxsning ijtimoiy faolligi, yetakchilik qobiliyati va professional muvaffaqiyati ko'p jihatdan uning nutqiy kompetensiyasi bilan belgilanadi. Shu sababli ta'lim tizimida nutq madaniyatini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sanaladi.

Ta'lim jarayonida faol muloqotni tashkil etish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash, bahs yuritish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va o'z pozitsiyasini himoya qilish ko'nikmalari shakllanadi. Bu esa ularning shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

Nutq madaniyati shaxsning til me'yorlariga amal qilgan holda o'z fikrini aniq, mantiqiy va ta'sirchan ifodalash qobiliyatidir. U grammatik bilimlar, boy lug'at zahirasi, to'g'ri talaffuz va nutqiy etiket qoidalariga rioya qilishni o'z ichiga oladi.

Nutq madaniyatining rivojlanishi shaxsning umumiy madaniy saviyasi, ma'naviy yetukligi va ijtimoiy moslashuv darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Nutqi rivojlangan shaxs jamiyatda o'z o'rnini topa oladi va samarali muloqot o'rnatadi.

Faol muloqot ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi. Bunday muhitda o'quvchi o'z fikrini erkin bayon etishga, boshqalarni tinglashga va hurmat qilishga o'rganadi.

Faol muloqot asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni izlanishga va mustaqil bilim olishga undaydi.

Munozara, savol-javob, guruhli ishlar, rol o'yinlari va taqdimotlar o'quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi va ijtimoiy moslashuvini kuchaytiradi.

Bahs-munozaralar jarayonida o'quvchilar tanqidiy fikrlash, dalillash va muqobil qarashlarni qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Interfaol metodlar, jumladan "Aqliy hujum", "Debat", "Klaster", "Insert" usullari dars samaradorligini oshiradi.

Axborot texnologiyalaridan foydalanish, multimedia va onlayn platformalar nutq rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Qulay psixologik muhit o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi va ularning faolligini oshiradi.

O'qituvchining qo'llab-quvvatlashi va rag'batlantirishi ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Mustaqil ta'lim, loyiha ishlari va tadqiqot faoliyati o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

Nutq madaniyatining shakllanishi shaxsning kelajakdagi professional faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ta'lim jarayonida faol muloqot asosida yoshlarda nutq madaniyatini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biridir.

Faol muloqot o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi va ularning shaxsiy hamda professional o'sishiga xizmat qiladi.

Interfaol metodlar, nutqiy mashqlar, qulay psixologik muhit va zamonaviy texnologiyalar bu jarayonda muhim rol o'ynaydi.

Mazkur mexanizmlarni tizimli joriy etish orqali barkamol, raqobatbardosh va yetuk mutaxassislar tayyorlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Barkamol avlod – O‘zbekiston taraqqiyotining poydevori. Toshkent, 2019.
2. Jo‘rayev R.X. Pedagogik texnologiyalar asoslari. Toshkent, 2020.
3. Xolmatova M. Nutq madaniyati va kommunikatsiya. Toshkent, 2021.
4. Abdurahmonov A. Zamonaviy ta‘lim metodlari. Toshkent, 2022.
5. Saidov B. Ta‘limda innovatsion yondashuvlar. Toshkent, 2023.